

**Univerzita Karlova v Praze
1. lékařská fakulta
Bakalářské studium adiktologie
Klinika adiktologie 1. LF UK a VFN**

KASUISTICKÁ PRÁCE

**Autor: PETRA KRŤKOVÁ
PRAHA
21. 7. 2014**

Úvod

S klientkou Marcelou jsem se seznámila během své stáže v terapeutické komunitě, kam se dostala kvůli své závislosti na alkoholu.

Marcele je 53 let, je rozvedená, má dceru Toničku, vnučku Rozárku, žije v Praze v podnájmu.

Klientka byla seznámena a souhlasila s vypracováním této kazuistické práce, která může být uložena v archivu prací Kliniky adiktologie a bude v případě potřeby využita k nahlédnutí i pro studijní účely. V rámci zachování ochrany osobních údajů a anonymity klientky, budou pozměněny údaje věku osob uváděných v kazuistice, všech jmen, případně další informace, které by vedly k odhalení klientky. Etické požadavky jsou splněny. Jedná se o pozměněné biografické údaje. Zároveň je zachována anonymita léčebných zařízení.

Marcelu jsem si vybrala do této kazuistiky, protože její životní příběh mě velmi zaujal. Marcela několik let „bojuje“ s alkoholem a poruchou osobnosti, a to byl důvod, proč jsem její příběh chtěla použít v této práci. Touto prací bych chtěla zdůraznit nezbytnost práce s klientčinou motivací a zároveň pomocí této kazuistiky poukázat na problematiku duální diagnózy.

Rodinná anamnéza

Marcela se narodila v roce 1960 do úplné rodiny. Otec byl vlivný politik a matka byla po celý svůj život v domácnosti, starala se o rodinu a domácnost, měli 5 dětí. Marcela tedy má 4 sourozence, dvě sestry a dva bratry. Otec byl velmi málo doma, a tak veškerá péče o domácnost patřila matce. Otec byl velmi přísný, málo kdy uměl pochválit, obejmout i dát najevo své city, měl rád řád a ten chtěl, aby všichni doma dodržovali. Matka měla hodně práce s péčí o rodinu, a tak se stupňovaly její nálady, jeden čas byla hodná, jindy vyčítává, zlá a křičící. Když přišel otec domů, matka jen otcovi vyčítala, jaký je a jak nic nedělá, jak na ně kašle, že není vůbec doma a nevěnuje se rodině. Hádky začaly být na každodenním pořádku. Marcela popisuje své dětství jako neradostné, necítila se doma dobře, nejraději utíkala ven za kamarády. Marcela měla vždy pocit, že matka má nejbližší vztah k její mladší sestře Evě. Mladší sestra Eva byla dle slov Marcely „mazlíček maminky a tatínka“, které vždy vše procházelo a které se vždy nadřezovalo. Matka často vyčítala Marcele, že je tvrdohlavá, paličatá a konfliktní.

Nejraději Marcela jezdila ke své babičce na venkov, kde nejraději trávila svůj čas v přírodě. Babičku měla velmi ráda, měla s ní hezký vztah, povídaly si, četly si, u babičky dle slov Marcely se cítila nejšťastněji. Babička zemřela, když bylo Marcele 15 let. To pro Marcelu byla veliká rána, odchod babičky těžce prožívala. Bylo to období, kdy začal být její vztah s matkou a sestrou ještě komplikovanější, narůstaly neshody a hádky. V 18 letech se přestěhovala do Prahy.

Vztah s ostatními sourozenci považuje Marcela za neutrální. Všichni sourozenci žijí na Slovensku. Minimální telefonní kontakt udržuje jen s nejmladší sestrou Evou. Po smrti rodičů už na Slovensko nejezdí. Nejstarší bratr Vlado, 64 let, již několik let pije pravidelně tvrdý alkohol, nikde se neléčí. Nejmladší sestra Eva, 52 let, má také sklony k pravidelnému pití alkoholu, se závislostí se nikde neléčí, trpí depresemi. Ostatní sourozence Marcela neuvádí.

Marcela má 28letou dceru Toničku, která je momentálně na rodičovské dovolené a stará se o tříletou dceru Rozárku. Dcera bydlí s přítelem a dcerou v Berouně. Vztahy s dcerou jsou napjaté, neshody kvůli Marcelinu pití.

Přítel Jára, 65 let, je ženatý, každodenní užívání piva, tři až čtyři denně.

Osobní anamnéza

Marcela se narodila v roce 1960. Bydlí sama v pronájmu v Praze, má přítele Járu, který je ale ženatý, rozvést se zatím nechce. Má dospělou dceru Toničku a tříletou vnučku Rozárku, bydlí s přítelem v Berouně. Je nezaměstnaná, Marcela pobírá invalidní důchod.

V současnosti se již Marcela poněkolkáté léčí ze své závislosti na alkoholu. První zkušenost v psychiatrické léčebně pro intoxikaci alkoholem v kombinaci s léky měla Marcela v 38 letech. Od té doby po zhruba půlročních intervalech se vždy dostává Marcela do psychiatrické léčebny pro intoxikaci alkoholem často v kombinaci s léky. V posledních dvou letech také zkušenost s TK, nyní v léčbě v TK pátým měsícem, je zde podruhé, při prvním pobytu předčasně ukončila léčbu v TK.

Na dětství vzpomíná Marcela nerada, měla pocit, že je nechtěné dítě, matka prý přilnula k mladší sestře a otec byl málo doma a čas společný s rodinou tolik netrávil. Vyrůstala v hádkách a neshodách mezi rodiči, matka byla přetížená výchovou všech dětí a starostí o domácnost. Na žádné povídání, mazlení nebyl v této rodině prostor.

V dětství často byla prý Marcela terčem posměchu a narážek ze strany matky a mladší sestry, Marcelu často kritizovaly a nestále poučovaly.

Dospívání prožila a vnímala Marcela podobně, ba naopak, situace se ještě zhoršila, protože se zvyšovaly hádky a nedorozumění. Marcela se stáhla do sebe, do své ulity, s nikým nechtěla komunikovat, cítila na všechny vztek.

Ve svých 22 let se Marcela přestěhovala do České republiky, zde si našla zaměstnání a dle slov Marcely začala žít. Navazovala známosti, ale většinou vztahy nevydržely a ztroskotaly. Poté se vdala a narodila se jí dcera Tonička. Po dvou letech manželství se rozvedla. Začalo pro Marcelu období, kdy užívala „svobody“, hledala nestále nové vztahy, většinou pokaždé to byl ženatý muž, vždy se prý spálila. V tomto období zesílily Marceliny pocity méněcennosti, které se střídaly s pocity prázdnoty a vzteku. Marcela začala být i zlá na lidi kolem sebe, kteří ji měli rády.

Zdravotní anamnéza

Marcela se narodila jako třetí dítě, má ještě další 4 sourozence (dva bratry a dvě sestry). Narodena přirozenou cestou, o žádných komplikacích nemá povědomí. Z dětských

nemocí, které prodělala si vybavuje jen plané neštovice a častý zánět středního ucha. V 16 letech byla hospitalizována kvůli zlomenině kotníku.

První pohlavní styk měla v 18 letech, vyzkoušela několik partnerů, je heterosexuální orientace. Nyní poslední rok nežije sexuálním životem.

Ve 26 letech porod dcery Toničky, těhotenství proběhlo bez potíží, porod bez komplikací.

Zjištěny hraniční jaterní testy a hypertenze.

Psychologicko - psychiatrická anamnéza

Již od dětství velké výkyvy nálad, Marcela pociťovala, že je ta špatná, že nedělá nic dobře, měla pocit, že svět je proti ní, že ji nikdo nerozumí. To v ní vyvolávalo stavy, kdy v sobě cítila často agresi a vztek proti lidem, které se střídaly s pocitem vnitřní prázdnoty a smutku.

V roce 1975 hospitalizace na psychiatrii pro předávkování Paralenum, asi 20 tablet. Marcele bylo tehdy 15 let, na otázku, proč to udělala, odpovídá, že chtěla jen „na chvíli“ zapomenout na trápení a bolest, kterou v sobě cítila, nechtěla se zabít, jen se prospat. Marcele byla doporučena léčba u psychiatra ambulantní formou, na kterou nedocházela.

V roce 1998 první pobyt v psychiatrické léčebně pro akutní intoxikaci alkoholem v kombinaci s léky, benzodiazepiny.

Od roku 1998 pak zhruba po půlročních intervalech pravidelné pobyty v psychiatrické léčebně pro abusus alkoholu často v kombinaci s léky nejčastěji typu Diazepam, Neurol, Hypnogen..

V roce 1999 při dalším pobytu v psychiatrické léčebně byla Marcele diagnostikována porucha osobnosti - emočně nestabilní porucha osobnosti. Doporučena ambulantní léčba v psychiatrické ambulanci, zde Marcela docházela nepravidelně.

Poslední, zhruba 15. hospitalizace, hospitalizace na psychiatrickém oddělení na podzim roku 2013 opět pro intoxikaci alkoholem s pokusem o sebevraždu. Po dokončené ústavní léčbě nastoupila do terapeutické komunity. V TK je pátým měsícem.

Pracovní anamnéza

Po odchodu ze Slovenska do České republiky zde začala pracovat v jedné nejmenované společnosti, kde pracovala na pozici sekretářky na finančním oddělení. Tady vydržela Marcela pracovat zhruba 3 roky, poté odešla na mateřskou dovolenou na 3 roky.

Do této společnosti se už po mateřské dovolené nevrátila z důvodu neshod s kolegyní. Marcela si pak našla místo administrativní pracovnice v jedné firmě, kde vydržela zhruba dva roky. Jako důvod ukončení pracovního poměru udává Marcela, že šéf byl na ní arogantní a byl nespravedlivý.

Poté si našla Marcela opět místo administrativní pracovnice ve větší firmě, kde v jedné místnosti pracovala s více kolegyněmi, tady Marcela vydržela necelý rok, i přesto, že zde byla velmi dobře platově placena, ale dle slov Marcely soužití v jedné kanceláři s vícero ženskými bylo nemožné. Zvyšovaly se neshody a hádky s kolegyněmi. Na kolegyně pak postupně cítila už jen vztek a odpor, proto začala do práce chodit nerada. Marcela začala mít v této práci časté absence, nakonec podala Marcela výpověď. Poté byla Marcela necelý rok na úřadu práce.

Po této delší pauze začala Marcela pracovat jako sekretářka, na této pracovní pozici vydržela skoro celé tři roky, jako důvod k ukončení pracovního poměru udává dlouhodobé neshody s kolegyní, která dle slov Marcely na ní donášela k šéfovi, často ji prý „buzerovala“ a dávala pracovní úkony, které nebyly pod její kompetenci. Marcela opět skončila na úřadu práce, kde byla evidovaná asi 4 měsíce.

Poté Marcela nastoupila opět jako administrativní pracovnice, zde opět se vyskytly neshody s kolegyněmi, Marcela začala chodit do práce pozdě a začala mít velké absence, chodila si k lékařce pro potvrzení pracovní neschopnosti, jako důvod udávala nevolnosti a bolesti zad. Došlo to až do fáze, kdy Marcela v pracovním týdnu chyběla i třikrát. Tento stav trval asi půl roku a Marcela pak dostala výpověď.

Opět skončila Marcela na úřadu práce, po několika měsících začala pracovat na poloviční úvazek jako prodavačka v trafice. Tady Marcela vydržela pracovat přibližně necelé dva roky, zde opět nastala podobná situace jako v minulých a předešlých zaměstnání, Marcela cítila nesympatie ze strany zaměstnavatele, z kolegyně měla pocit, že jí nemá ráda a že jí chce

„vyštvať“. Nastal podobný scénár, Marcela opäť mala časté absence z dôvodu nemoci, nastoupila na nemocenskou, ktorá se protáhla na niekoľik mesíců.

Od roku 1998, kdy Marcela nastoupila první léčbu v psychiatrické léčebně, Marcela pracovní pozici již nevydržela déle než půl roku, zvyšovaly se pobyty v léčebně. Marcela měla velké obtíže s docházením do práce, cítila se fyzicky a psychicky špatně při myšlence, že musí jít do práce. Měla obtíže s kolegyněmi, brala je jako nepřátele. Tyto situace Marcela řešila tím, že šla k doktorovi, nechala si napsat neschopenku a zůstala doma. Většinou to vždy skončilo výpovědí.

Od roku 2010 byl Marcele uznán plný invalidní důchod, Marcela pobírá příspěvek na bydlení .

Sociální anamnéza

V dětství silná vazba na babičku, s babičkou měla velmi blízký a vřelý vztah. Dle slov Marcely babička byla jediná, kdo ji v rodině rozuměl a naslouchal. Když se Marcela cítila doma smutná a nepochopená, nejraději hned jela za babičkou, která ji věnovala čas, povídaly si, chodily na procházky.

Se sourozenci měla Marcela komplikované vztahy, od dětství měla pocit, že všichni v rodině jsou proti ní, že je nežádoucí a že tam nepatří. Nejčastější byly konflikty s nejmladší sestrou Evou. Marcela popisuje, že sestra Eva ji neustále popichovala a provokovala, to vždy většinou skončilo tím, že se popraly a rodiče, většinou matka, pak dávali vinu Marcele, že má být rozumná, že je starší sestra a že má být příkladem mladší sestře. S přibývajícím věkem se vztahy, obzvlášť s mladší sestrou a matkou vystupňovaly a vyostřily, hádky a konflikty se zvyšovaly. Marcela měla toto matce velmi za zlé, nemohla se zbavit pocitu, že ji máma nemá ráda, že má ráda jenom svoji Evičku. Marcela přiznává, že často byla zlá a protivná jen kvůli tomu, že měla pocit, že její máma žije jen pro Evičku. Když byl nějaký problém, poskytlo se pochopení jen pro mladší sestru. Když se pak Marcela odstěhovala ze Slovenska, tyto pocity v Marcele nadále zůstaly, neustále žila s myšlenkou, že ona je ta černá ovce rodiny, že pro ni rodina nemá pochopení a že Evička je ta nej, pro kterou by se každý přetrhal a že jen ona jediná vidí, jaká je sestra prolhaná a mazaná.

Z otce měla Marcela veliký respekt, byl přísný a důsledný, vyžadoval řád a důslednost. Svůj vztah Marcela k otci popisuje takto, otce respektovala, ale byl tak přísný, že se ho často bála, byl málo doma, a tak vztah otce s dcerou byl minimální.

Zlom nastal, když matka zemřela, v Marcele začaly vyrůstat pochyby, jestli se nezmýlila, že matce křivdila, že byla nespravedlivá. Moc by si přála, kdyby si s mámou mohla ještě popovídat a spousta věcí si vyříkat. Cítí, že jí máma i otec chybí.

Na otázku, jak by popsala vztah se svoji sestrou Evou v současnosti, odpovídá, že je ráda, že od ní bydlí tak daleko a že se jí neplete do života, vyhovuje jí, že se sestrou je v kontaktu jen po telefonu jednou za čas, přibližně jednou za tři měsíce. Sestra by ráda za ní přijela, ale Marcela si to nepřeje. Marcela má pocit, že by sestra přijela jen proto, aby ji mluvila do života, manipulovala s ní, kontrovala a dirigovala. S ostatními sourozenci není v kontaktu, jen prostřednictvím mladší sestry a vnučky Toničky má informace o tom, jak žijí a jak se mají.

V škole Marcela měla jen pár opravdových kamarádek, kterým věřila a důvěřovala, s ostatními spolužáky navazovala jen vztahy na úrovni pozdravu. Marcela měla pocit, že ji ostatní spolužáci „neberou“ a že se na ní dívají jako na holku, která je ošklivá a nosí brýle, a proto s ní nechtějí mít nic společného. To dalo Marcele pocit, že s nimi nebude vůbec kamarádit a že se jich nebude doprošovat.

Když pak Marcela nastoupila do zaměstnání, měla podobné problémy...V práci těžko navazovala kontakty, obzvlášť s ženským pohlavím, většinou to mělo podobný průběh. Jakmile nastoupila do nového zaměstnání, těžko navazovala vztahy s ostatními kolegyněmi, cítila z jejich strany, že ji neberou, že jim vadí, že ji tam nechtějí, a proto Marcela vždy toto řešila tím, že odešla ze zaměstnání a nebo dostala výpověď kvůli tomu, že měla Marcela časté absence a konflikty s kolegyněmi.

Vztah s dcerou Toničkou popisuje Marcela v současnosti jako „na dobré cestě“, ví, že jako matka udělala spousty chyb a snaží se být dobrou matkou a babičkou, velmi si přeje, aby jí dcera vše zlé a špatné odpustila. Marcela cítí, že dcera ji chce odpustit a dát šanci, aby ji znovu mohla věřit. S vnučkou se Marcela cítí dobře, trápí jí, že s ní nemůže trávit momentálně více času. Vnučka je ve věku, kdy je velmi upovídaná, mazlivá, a proto se v její společnosti cítí velmi dobře.

S bývalým manželem měla Marcela složité vztahy, které se teď relativně srovnaly a zklidnily. Po dvouletém manželství Marcela požádala o rozvod z důvodu dlouhodobých neshod a hádek. Marcela popisuje manželství jako omyl, manžel dle slov Marcely byl sobec, který myslel jen na sebe, cítila se s ním ponížená, nemohla mít své slovo, byl urážlivý a vše mělo být jen dle jeho představ. Marcela by se pro něj rozdala, ale prý si je navážil, nerespektoval její přání a cítila často, jak ji ponižuje. Nyní, po narození vnučky, se vzájemné vztahy velmi zlepšily, občasná výchova jejich vnučky je sblížila a dokonce spolu občas spolu chodí na pivo, kde mluví spolu o vzájemných starostech.

Po rozvodu prý dle slov Marcely začala žít, začala chodit s kamarádkou ven, chodily spolu do kaváren, restaurací, vináren. S kamarádkou pak přátelství ukončila, jelikož prý ji přítelkyně zklamala a zradila. Marcela navázala několik známostí, které nikdy nevydržely. Do každého vztahu šla naplno, věřila vždy, že je to ten pravý a osudový, ale pokaždé se prý spálila, každý si jen chtěl užít a ona jim tak věřila, rozdala by se, splnila jim každé přání.

V současnosti je Marcela s přítelem Járou, který je ženatý, jsou spolu asi čtyři roky. Společný čas tráví spolu jen zhruba jednou až dvakrát do týdne na dvě hodiny a to setkáním v restauraci či v hospodě. Marcela je stále velmi zamilovaná, cítí, že Jára je ten pravý, který má pro ní pochopení a rozumí ji. Někdy cítí vztek, že na ni nemá více času a že je nespolehlivý a nevěnuje jí tolik času, kolik by si přála, ale má manželku, která ho hlídá, a tak chápe, že to Jára nemá lehké. Manželka je prý semetrika, která ho neustále kontroluje, a tak Marcela s Járou „cítí“, že to doma nemá snadné, a proto nemůže mít na ní tolik času. Občas má chvíle, kdy Járu už nechce vidět, pocit, že ji nemá rád a že už s ním nebude, ale jakmile se s ním setká, tyto pocity rychle vymizí.

Na dotaz, jestli má Marcela nyní nějakou kamarádku, odpovídá Marcela, že ne. Pokaždé, když si prý v někom našla kamarádku, tak ji většinou vždy zklamala a zradila. Marcela tvrdí, že už ženským moc nevěří, jsou prý většinou pokrytecké a ulhané, proto už kamarádství mezi ženskými nehledá, jen by se prý spálila. Většinou tedy mezi ženami udržuje jen kamarádství ve formě pozdravu a zdvořilého, jak se máš?.

Nejraději se cítí v hospodě, kde si sedne k chlapům a její prostě dobře. Chlapi v hospodě jsou k ní milí a hodní, nic jí nevyčítají, vždy ji prý vyslechnou, poradí, pozvou na pivo, nic neřeší, jsou v pohodě.. .Když má třeba problém v domácnosti (výměna zámku, oprava lednice a jiné..), tak ji vždy ochotně pomůžou.

Marcela bydlí sama v podnájmu a pobírá invalidní důchod, má potíže se zaplacením všech poplatků. Finanční situace Marcely není moc příznivá, má přibližně dvě exekuce u MHD a splácí půjčku v bance. Finanční ji pomáhají dcera, přítel a bývalý manžel.

Drogová anamnéza

Marcela nekouří.

Marcela poprvé ochutnala alkohol v sedmnácti letech, alkohol pak během následujících zhruba deseti let popíjela jen příležitostně. Dle slov Marcely zlom nastal, když se s manželem rozvedla a když po mateřské dovolené opět nastoupila do zaměstnání. Svoje vnitřní negativní stavy (úzkost, smutek, deprese, vztek a agrese) začala řešit tím, že útěchu našla v alkoholu. Zpočátku nejprve si dávala pivo, třeba tři až pět piv denně, když se vracela domů z práce.

Jakmile cítila, že je někdo proti ní nebo ji někdo naštvál či zklamal, řešila tento stav tím, že hned „sáhla“ po pivu, po dvou pivech cítila úlevu, a tak si dala další pivo a další, občas se tento stav zvrhnul do zoufalého pláče a nebo naopak do velké agrese, kterou ventilovala nejčastěji na své dceři, v tomto stavu zahrnovala dceru výčitkami. Následující den vždy pak následovaly pocity viny, smutek, těžké deprese, výčitky, které pak opět řešila tím, že se opět napila, aby cítila úlevu a nic nemusela řešit, aby nemusela cítit vztek, smutek a naštvání.

Marcela se pak dostala do stavu, kdy každodenně pila pivo (kolem čtyř piv denně), a k tomu začala přidávat i tvrdý alkohol, nejčastěji vodku (přibližně čtyři panáky denně), k tomu si občas pak vzala i jednu až dvě tablety Neurolu či Lexaurinu. Následující den se pak Marcela cítila velmi vyčerpaná, unavená, bez života, bez energie a síly. Došlo to do stavu, kdy Marcela pak nebyla schopna ráno vstát do práce, šla k doktorovi a nechala si napsat neschopenku. Přes den pak Marcela po většinu času jen spala, měla obtíže se splněním běžných domácích povinností, jako vaření, úklid, žehlení a jiné...K večeru nabrala sílu a začal stejný kolotoč, šla si domů nakoupit pivo a vodku nebo šla do hospody. Pokud vypila více a k tomu kombinovala léky, většinou to skončilo hospitalizací v psychiatrické léčebně. Marcela

léčbu vždy v psychiatrické léčebně většinou dokončila, ale jakmile se vrátila do svého domácího prostředí, nastal stejný scénář . Marcela to popisuje takto: „Vždy když se vrátím z léčby domů, mám velkou snahu nejít si koupit alkohol, ale ty mé úzkosti, vztek a pocity, že jsou lidi na mě zlí a že mi nikdo nerozumí, natolik zvítězí, že to vždy skončí tak, že se prostě musím jít napít, uklidňuje mě to.“

Abstinovat Marcela vydržela po léčbě zhruba pár dní, pak vždy do toho Marcela opět spadla, každodenně vypila zhruba tři litry piva, k tomu dva tři panáky a občas to Marcela proložila léky typu Neurol, Hypnogen, Lexaurin, Diazepam.

Aktuální stav

Marcela je nyní pátým měsícem v TK. V posledních dnech se Marcela necítí zrovna nejlépe, protože ji teď momentálně velmi trápí vztah s dcerou, chtěla by, aby ji znovu dcera důvěřovala a věřila. Marcela měla pocit, že znovu nalézají k sobě cestu, ale z minulého telefonátu měla Marcela pocit, že je dcera odtazžitá a nechtěla za ní přijet na návštěvu. Marcela má v sobě smíšené pocity, když se o tomto tématu rozmluví cítí vztek a lítost zároveň, chápe, že dcera se na ní stále zlobí, ale zároveň má pocit, že je to její jediná máma a musí ji pomáhat. Zároveň ji také trápí nevyřešený vztah s přítelem, přítele miluje, ale cítí, že ji to nestačí, chce víc, ale přítel je ženatý a nemá se k tomu, že by vztah s Marcelou chtěl posunout dál. Marcela si postupně začíná uvědomovat, že vztah s Járrou ji neprospívá, ale nedokáže si pomoci...

Na sezeních a skupinách je Marcela otevřená vůči svým pocitům, snaží se spolupracovat a komunikovat, ale někdy ji přepadne silný pocit, že ji ostatní vůbec nerozumějí a to je pak Marcela výbušná, zlá a vyčítající a plačtivá.

Marcela si uvědomuje, že je „nemocná“ a že má vytvořenou závislost na alkoholu, je motivovaná pro léčbu a chce se léčit.

Ve volném čase má Marcela problém vykonávat jakékoliv činnosti, do všeho se musí nutit, nejraději si čte a poslouchá hudbu.

Marcelu trápí pocity méněcennosti, sebeobviňování, má časté úzkosti a deprese, má pocit, že je vše špatně, že ji nikdo nerozumí.

Ze somatických obtíží si Marcela stěžuje na časté nevolnosti, bolesti hlavy, únavu a trávicí obtíže.

Marcela se již několik let léčí s diagnostikou poruchou osobnosti, to se jeví jako primární problém, závislost na alkoholu a škodlivé užívání léků se jeví jako sekundární problém.

Diagnóza: F 60.3, F 10, F 13.1

Alkohol

Je etylalkohol. Způsob aplikace je per os. Míra intoxikace alkoholem je proměnlivá dle množství užitého alkoholu, tělesné konstituce a pohlaví uživatele. Je-li alkoholemie do 1,5g/kg, jedná se o tzv. excitační stádium (lehkou opilost). Pohybuje-li se alkoholemie mezi 1,6 až 2,0g/kg, jedná se o hypnotické stádium (střední opilost). Alkoholemie více než 2g/kg pak ukazuje na narkotické stádium (těžká opilost), a při alkoholémii nad 3g/kg hovoříme o asfyktickém stádiu, kdy těžká intoxikace hrozí ztrátou vědomí, zástavou dechu a oběhu. Z krátkodobých nežádoucích účinků musíme jmenovat poruchu rovnováhy a svalového napětí, zpomalení reakčního času, nauzeu až zvracení, také se může projevit zvýšené sebevědomí, které vede k riskantnímu chování, může se objevit také chování agresivní, a při těžké intoxikaci se může vyskytnout kvantitativní porucha vědomí až úmrtí. Málo častou komplikací je pak patická opilost, kdy po relativně malém množství požitého alkoholu dochází k poruše vědomí s bludy i dlouhodobé nežádoucí účinky poškození gastrointestinálního traktu, funkční a orgánové poškození oběhového systému, poruchy krevetvorby, poruchy spánku, úzkostně depresivní stavy, poškození nervového systému neurotoxickým účinkem alkoholu, poškození endokrinního systému a v neposlední řadě u těhotných vážné poškození plodu (fetální alkoholový syndrom). Život ohrožujícím stavem je odvykací stav, který se objevuje po vysazení dlouhodobě užívaných dávek alkoholu a rozvíjí se během několika hodin až dnů. Tento stav může přejít do deliria tremens, které je jeho nejtěžší formou. Při deliriu tremens dochází k poruchám vědomí, bludům s paranoidním obsahem, dezorientaci, halucinacím. Ze somatických poruch pak k tachykardii, pocení, hrubému třesu a záchvatům křečí až metabolickému rozvratu organismu. Nejvyšší intenzita potíží se projevuje v noci. Stav vyžaduje intenzivní léčbu. Po překonání akutní odvykací fáze nastupuje fáze dlouhodobého odeznívání příznaků, doprovázené poruchami spánku, vegetativními obtížemi a úzkostně depresivními stavy. Toto období obvykle trvá i několik měsíců. (Minařík, 2008; Popov, 2003)

Farmaka s psychotropním účinkem

Jedná se o nestejnorodou skupinu, která zahrnuje mnoho farmak. Pro psychotropní efekt jsou nejvíce zneužívány látky ze skupiny opioidních analgetik, sedativ, hypnotik a anxiolytik. Nejčastěji se jedná o opiody a benzodiazepiny. Tato skupina látek způsobuje zklidnění až spánek a některé látky specificky potlačují strach a úzkost. Mechanismem účinku je ovlivnění GABA - benzodiazepinového makromolekulárního receptorového komplexu. Sedativa- hypnotika utlumují ascendentní aktivační systém retikulární formace a způsobují tak pokles lucidity i vigility vědomí. Hlavním očekávaným efektem je tupě euforický stav. Intoxikace je podobná opilosti, včetně zevních projevů. Látky navozují celkové zklidnění, benzodiazepiny nejen na úrovni psychiky, ale obvykle i v oblasti tělesné - poklesem svalového napětí a pohotovosti ke křečím. Většina látek redukuje míru strachu a úzkosti.

Průběh léčby

Marcela absolvuje již několikátou léčbu. V počátku této léčby v TK byla spolupráce obtížná, Marcela nechtěla s nikým mluvit, neměla zájem spolupracovat, byla uzavřená do sebe. Byla často unavená, a tak se i Marcela nechtěla zúčastňovat programů. Marcela měla ze začátku léčby velké potíže s dodržováním řádu a plněním povinností. Marcele hrozilo nejednou vyloučení z komunity pro nespolečnost.

Po zhruba čtyřech měsících pobytu v TK se Marcela pomalu snaží spolupracovat a dodržovat řád a podmínky léčby v TK. Na skupinách a komunitě začíná Marcela mluvit o svých pocitech, „otevřít se skupině“, je schopna o sobě mluvit, učí se dávat a přijímat zpětné vazby, stále však převládá, že Marcela má výkyvy, kdy není schopna pojmenovat své pocity a uzavře se do sebe, je naštvaná na celý svět. Marcela má časté výkyvy nálad, někdy má silné pocity zlosti a agrese.

U Marcely bych také chtěla ukázat na **cyklus změny**. Zpočátku, kdy se Marcela dostala na psychiatrické oddělení kvůli intoxikaci alkoholem, tak Marcela po týdnu z léčby odešla. To, procházela Marcela obdobím **prekontemplace**, kdy si neuvědomovala, že má

problém s alkoholem, respektive si žádný problém zatím neuvědomovala, proto neuvažovala o žádné změně.

Po opakovaném pobytu v psychiatrické léčebně si Marcela začala uvědomovat, že alkohol a zároveň užívání léků ji způsobuje ještě horší psychické stavy a její blízké okolí jí dávalo najevo, že má už velký problém a připustila, že by měla změnit přístup k životu a začít se sebou něco dělat, přesto však stále bojovala s pocity o střídání nálad rozhodnutí začít abstinovat a zároveň dál pokračovat v pití. Toto období bychom u Marcely mohli vidět jako fáze **kontemplace**.

Poté, co zjistila, že by mohla svoji dceru ztratit díky svému chování a když zjistila, že ji hrozí výpověď z bytu, se Marcela při dalším pobytu v ústavní léčbě posunula do fáze **rozhodování**, pro kterou je typické převažování nevýhod nad výhodami užíváním drog. Marcela se rozhodla pro další postup v léčbě a zvolila si terapeutickou komunitu. Tímto krokem Marcela přešla do další fáze **jednání**. Po předčasném ukončení v TK, kdy na čas vydržela Marcela abstinovat, bohužel však opět zrecidivovala.

Po nějaké době se Marcela opět dostala do léčby a tím tak do kola změny. Prošla fázemi až do fáze **udržování**, kdy vydržela abstinovat několik týdnů, pak opět Marcela zrecidivovala.

Tento cyklus se u Marcely neustále opakuje, nyní je opět v TK a vypadá to, že je Marcela ve fázi **jednání**. Je rozhodnuta v TK zůstat a zapojovat se do všech činností, uvědomuje si svoji závislost na alkoholu.

Léčebné intervence

Marcele byly nasazeny psychofarmaka pro zvládnání svých úzkostných a depresivních stavů a velkých a častých výkyv nálad. Marcela potvrzuje, že se po nasazení těchto léků cítí o něco lépe, ale přesto přijdou chvíle, kdy nemá sama sebe pod kontrolou, cítí smutek a vztek dohromady.

Marcela se zúčastňuje skupinových terapií, je to prostor- možnost, kdy Marcela může získat náhled sama nad sebou, nad svým způsobem životem a svou závislostí. Dle slov Marcely má pocit, že tyto sezení ji pomáhají „otevřít oči“ , často díky zpětným vazbám od

ostatních klientů a terapeutů si uvědomuje, co dělá špatně, co by mohla zlepšit, na čem by mohla zapracovat.

Velmi podstatnou součástí je pro Marcelu možnost využití individuální psychoterapie, kde Marcela řeší své osobní postoje, svůj vztah s dcerou a přítelem, úzkosti, aktuální věci, které ji trápí.

Byla doporučena rodinná terapie vzhledem k nevyrovnaným a složitým vztahům s dcerou a s přítelem. V tomto případě je to velmi citlivá záležitost pro Marcelu, ta přeje si, aby dcera spolupracovala, ale momentálně jsou vztahy tak napjaté a dcera zatím nemá zájem o zapojení se do rodinné terapie. Přítel se do rodinné terapie zatím také nechce připojit.

Využití volnočasových aktivit v rámci TK jako například sport či vaření. Marcela má totiž problém se zapojením se do jakékoliv činnosti, tato forma odreagování by ji mohla pomoci odbourat stres, přijít na jiné myšlenky a mohla by najít i záliby v těchto činnostech.

Marcele také byla nabídnuta pomoc ve formě poradenského servisu a to zejména v oblasti sociální a finanční. Marcele totiž vznikly dluhy u několika institucí a i přátel.

Souhrn

Marcela se dostala do terapeutické komunity kvůli své závislosti na alkoholu v občasné kombinaci s léky. Jako primární příčina se ukázala specifická porucha osobnosti - emočně nestabilní porucha osobnosti. Závislost na alkoholu a benzodiazepinech se jeví jako sekundární problém.

Marcela vyrůstala v nestabilní rodině, ze strany matky i otce Marcela necítila vřelou lásku, neustále se cítila odstrkována a tyto pocity přetrvávají do dnešního dne. Marcela neustále bojuje sama se sebou a s okolním světem, od dětství trpěla silnými pocity úzkosti a pocity, že ji nikdo nemá rád, že ji nikdo nechce, mísily se v ní pocity hněvu, vzteku a lítosti zároveň, často docházelo ke zkratkovému jednání. Tyto pocity pak Marcela začala postupně řešit pitím alkoholu v kombinaci s léky.

Dysfunkční rodina a neharmonické prostředí, v kterém Marcela vyrůstala mohlo mít vliv na rozvoj těžkého narušení poruchy chování, které vyústilo v poruchu osobnosti a následně i vliv na rozvoj závislosti na alkoholu.

U Marcely by bylo dobré, aby zvládla dokončit léčbu v TK. Po odchodu do jejího domácího prostředí by se měla Marcela soustředit na to, aby následně docházela do doléčovacího ambulantního programu, kde by posilovala svoji abstinenci a minimalizovala riziko relapsu.

Zvlášť důležité by bylo, aby Marcela chodila pravidelně do psychiatrické ambulance, kde by se léčila se svoji poruchou chování a pravidelně užívala psychofarmaka, které by snížily její úzkostné a depresivní stavy. Marcele bych určitě také doporučila, aby se zapojila do programu svépomocných skupin s podobným typem diagnózy, kde by se naučila získat náhled nad svoji nemocí, jak s ní zacházet, naučit se žít s „takovou nemocí“, naučit se zacházet se svými pocity, podělit se o rady, zkušenosti s ostatními.

Velké obavy trochu vidím zatím z nevyřešených vztahů s dcerou a přítelem, tyto nevyřešené vztahy Marcelu trápí a mohly by po návratu z léčby domů znamenat riziko pro recidivu. Proto se nabízí, aby všichni se zapojili do rodinné terapie nebo alespoň, aby Marcela navštěvovala psychologa, který by ji pomohl tuto situaci řešit. Pokud by vše toto Marcela zvládla, věřím, že spouštěče k tomu, aby se napila či šáhla po tabletce, byly pak minimální.

Marcela projevuje silnou touhu a chuť svůj život změnit, bude to běh na dlouho trať, nebude to snadná a lehká cesta, ale věřím a doufám, že to Marcela už konečně dokáže.

Použitá literatura:

Minařík, J. (2008). Přehled psychotropních látek a jejich účinků. In: Kalina, K. et al (2008).
Základy klinické adiktologie. Praha: Grada Publishing.

Popov, P. (2003). Alkohol. In: Kalina, K. et al (2003). Drogy a drogové závislosti 1,
mezioborový přístup. Praha: Úřad vlády České republiky.